

MET

MEESTER PANKEN

op bezoek bij

DE FAMILIE KEUNEN

EICHA MUSEUM BERGELJK

VOORAF

Dit bundeltje bevat sprokkelingen uit de manuscripten van (school)meester **Peter Norbertus Panken**, geboren te Duizel in 1819 en overleden (en begraven) te Bergeijk in 1904.

In de verre omtrek van Bergeijk was en is Panken bekend omdat hij tijdens zijn lange leven van alles en nog wat opgetekend heeft. Een groot aantal manuscripten is bewaard gebleven. Zijn Autobiografie of DAGBOEK werd recent door antropoloog Dr. P. Meurkens - in een zesdelige reeks - gepubliceerd en door hem voorzien van verklarende informatie.

In dit boekje treft u een selectie aan uit Pankens Levensbeschrijving. Het zijn de bladzijden waar hij vertelt over zijn relatie met de familie Keunen. Zijn eigen grootmoeder van moeders zijde was Gertrudis Keunen, dus had hij zelf ook Keunensbloed in de aderen.

Onze medewerkster van het Eicha Museum, mevrouw Marleen van der Walle, was zo vriendelijk alles uit het 'Dagboek' aan de hand van het Familieregister te selecteren en met de tekstverwerker op een rijtje te zetten. De oogst ligt nu voor u.

Wel heb ik de vrijheid genomen om allerlei afkortingen in de oorspronkelijke tekst aan te vullen tot een begrijpelijker en meer leesbaar geheel. Wat tussen rechte haakjes staat is eveneens toegevoegd. Soms werd onsamenhangende tekst weggelaten omdat we ons hier wilden beperken tot datgene wat de familie Keunen het meest aanspreekt. De weggelaten (korte) passages zouden overigens om extra uitleg vragen, vandaar.

Behalve de vermeldingen in het DAGBOEK heb ik ook een hoofdstuk opgenomen uit Pankens **Geschiedenis van Bergeik** (manuscript) en wel over de Bergeijkse weteringen. De wetering van de familie Keunen werd zodoende door Panken vereeuwigd in dit overzicht. De naam *Keunens Loop* weet iedere Bergeijkenaar nog blindelings te vinden.

In het dorpsbeeld kennen we allemaal de eeuwenoude standerdmolen die eens bezit van de Keunens was, sieren gebrandschilderde ramen het priesterkoor van de Sint Petrus Bandenkerk op 't Hof en vinden we naast de ingang van de sacristie een *eerste steen* met de naam van kerkmeester Rombout Keunen. En dat slechts een boogscheut van de monumentale grafzerken van de familie Keunen.

De geschiedenis van de familie Keunen in Bergeijk is hiermee zeker niet compleet. Ook in andere manuscripten van onze meester zullen ongetwijfeld zaken of gebeurtenissen vermeld zijn. Dat alles bewaren we voor een volgende gelegenheid, want het is zeker de moeite waard om met terugwerkende kracht de familie Keunen en haar betekenis voor Bergeijk - en omgeving - nog eens in de schijnwerper van onze rijke historie te plaatsen.

Met de beste herinneringen aan onze opmoeting met Mevrouw Cornelia E.H. Keunen en haar broer Jan W.M. Keunen met echtgenote uit 's Gravenhage, op 28 oktober 1999, werden deze familiejuweeltjes gebundeld. Dat plezierige bezoek werd bekroond met de overdracht van een door hun grootvader samengestelde genealogie van de familie Keunen. Deze stamboom kreeg een plaats in ons Eicha-archief, een ereplaats, de genereuze familie uit de tijd van meester Panken waardig.

Onder de Schepenen van de Dingbank van Bergeijk komen we op het jaar 1766 al een **Evert Keunen** tegen. Wie weet wat er in de oude archieven nog voor verrassingen te vinden zijn. Maar laten we eerst maar eens gaan luisteren naar meester Panken. Wij wensen u in zijn gezelschap een aangenaam vertier.

Bergeijk, 20 januari 2000

Johan Biemans

In den jare 1826 vertrokken wij [vanuit Duizel] naar Bergeijk, in het huis van onzen braven Grootvader [Pieter] Willems (de vader van Moeder), en onze oude Grootvader bleef bij ons in huis. Grootvader dichtte somtijds versjes voor mij, die ik dan te huis van buiten leerde. Ik las Zijnedele ook dikwijls de dag- en nieuwsbladen voor. Dewijl hij zeer goed geleerd was. Zoo zoude ik nog zeer veel van dezen achtenswaardigen grijsaard hebben kunnen weten, indien de onverbiddelijke dood hem nog niet zoo spoedig uit dit tranendal had weggerukt. Zijnedele overleed op Kerstnacht des Jaars 1832 in den gezegden ouderdom van 89 jaren, 9 maanden en 12 dagen. Hij was den 7den Maart 1743 geboren.

Zijne vrouw, mijne Grootmoeder, was **Gertrudis Keunen**, welke den 19 Januari 1823 in den ouderdom van 73 jaren, 6 maanden en 1 dag overleed. In zijn leven was Grootvader Mr. timmerman, hebbende voor dat werk verscheidene knechten, President-Schepen van Bergeijk, taxateur der gebouwen, Representant van het volk in Bataafsch Braband enz. Hij was een opregt, eenvoudig en godvreezend man.

Op 24 Augustus [1838] zag ik op het plein bij den put – thans een pomp – nabij de kerk, eene fraaije tent opgerigt, waarin den Hertog van Saxen-Weimar, door generaal de Tombe en de officieren der 18de afdeeling te Bergeijk en den omtrek gekantonneerd, een prachtig maal gaven. Men zegt dat deze afdeeling 6000 manschappen telde. Vóór de tent stond een boog en boompjes. In het *Hof van Holland*, toen door Jozef van den Dungen, daarna door **R. Keunen** bewoond, werden de spijzen tot gezegden maaltijd toebeleid. 's Avonds versierde een boog met brandende lampions de voordeur van gezegd hotel. De verëenigde Officieren in de tent werden 's

avonds evenals vele Burgers in hunne vreugde gestoord, naardien soldaten eene menigte buskruit deden ontvlammen, door welken schok zeer vele ruiten in Doctor's [Raupp] huis berstten.

1845

198-200

Vrijdag 29 Augustus zag ik in de Hofkerk, dat de Eerw. heer Kapellaan, die er de Mis opofferde, toen hij juist het Epistel gezongen had, van het Altaar werd geroepen, om toch spoedig naar den heer J.H. van Gerwen te komen, dewijl hij eene sterke slijmbezetting op de borst kreeg en zou gaan sterven. - 's Avonds tevoren had Van Gerwen nog laat met zijn beide neven en mijnen vader (als naar gewoonte zeer vrolijk) een kaartje gelegd.- Ternauwernood waren ZijnEdele de laatste sacramenten toegediend of hij was reeds het getal der dooden gaan vermeerderen. Vrijdags en Zaterdags schreef ik onderscheidene brieven naar deszelfs nabestaanden en vrienden, ter kennisgeving van zijn afsterven, enz. ZijnEdele was de eenigste oudoom welke ik nog had en was gehuwd geweest met **Petronella Keunen**, in 1832 [4 april] overleden die zuster mijner grootmoeder van mijne moeders zijde was. In hem verlies ik eenen vriend, bij wie ik gaarne den tijd in vertrouwelijke of gemeenschappelijke gesprekken sleet, hetwelk ik vooral dan ook in mijne vacantie-dagen deed. Wars van alle partijdigheid was hij immer vrolijk en met een ieder gemeenzaam.

1846

223/4

Zondag 30ste Augustus (na de eerste Mis te Bergeijk, de Ew. heer H. Aarts – inboorling van het Loo - predikte) reed ik met eene kar voornamelijk bestemd voor den heer Burgemeester aldaar en Mej. zijne Gade, naar Tilburg, ten einde de

volgenden dag getuige van het Nationaal Concours der boogschutterijen te kunnen wezen. Die van Bergeijk ging mede den kampstrijd wagen. Mijn neef **R. Keunen** en deszelfs zwager Jos. Aarts haalden ons te Eersel met hun rijtuig reeds in, hetwelk zij te Diessen lieten terugkeeren. Met deze mijne beide vrienden hadden wij de twee nachten in *den Engel* gelogeed. Het was voorzeker een der treffendste en grootsche volksfeesten, welke men hedendaags in ons land ziet gebeuren. Met al de kracht onzer uitdrukking, kunnen wij toch geen tafereel maken zoo aanschouwelijk schoon, zoo schitterend, zoo bezield, als zich te Tilburg voor deed, toen het gereed stond den wedstrijd te openen. In onze terugreis, den derden dag, werd het onder Hilvarenbeek zijnde, regenachtig weder. Met genoemde vrienden huurden wij aldaar, voor eenige uren ver, eene boerenkar en kwamen elkander veel genoeg verschaft hebbende, in order te Bergeijk aan.

1847

245/6

Van Zondag 15 Augustus tot 27 September viel dit jaar mijne schoolvacantie in. Den eersten dag in dezelve, ging ik met **R. Keunen** en mijnen vader vergezeld, de sinds eenigen tijd aangelegde weteringen onder de Gemeente Neerpelt bezigtigen. Wij waren 's morgens om 7 ure uit Bergeijk gegaan, kwamen langs de barrière dier Gemeente en gingen van daar over de straatweg aan tot die onder Lommel. In de groote of Lommelse Barrier hielden wij ons langer op, waarna wij van daar eenigen afstand langs het kanaal kuijerden tot dat wij aan de weteringen kwamen. Eene uur hadden wij ter beschouwing derzelve besteed.

261

Zondag 17 October in den namiddag speelden de Leden der harmonie te Bergeijk te Dommelen, alwaar de kermis begon.

Vóór en in het huis des **Burgemeesters Keunen** hadden zij verscheidene muziekstukjes uitgevoerd. Zijne dele onthaalde hen op menige flesch wijn. De brouwer, ten wiens huis zij mede lang vertoefd hadden, deed zulks op bier. Niemand had in dat dorpje ooit meer volk bij elkaar gezien dan daar bijeengevloeid was.

1850

283

Zondag 21 Julij, met een paar Bergeijksche Heeren en eenen vreemde, zijnde de Burgemeester en **R. Keunen** met eenen zwager hunner neef, gegaan zijnde, vernam ik daar de voorgenomen bekeering tot het Christendom der twee Israeliten dier Gemeente [Eersel], die dan ook in den herfst van dat jaar in den schoot der Catholijke Kerk zijn opgenomen.

1856

349/50

Teneinde aan gene zijde van den Oceaan beter fortuin te zoeken was Theodorus Panken, mijn 24 jarige neef voornemens midden Februari naar St. Louis (300 uren van de zee) in N. Amerika te vertrekken. Eerst Zaterdag den 18 April 1857 daaraanvolgende is bovengenoemde neef met omstreeks 800 landverhuizers, waaronder de beroemde Pater de Smet, (Jesuit) aan boord van de Belgische stoomboot Leopold uit Antwerpen vertrokken. Den 2^e Paaschdag (zijnde den 13den April) sprak ik Theodorus van Laarhoven te Bergeijk het vaarwel toe, want deze nam diezelfde reis mede aan, ten einde zijn fortuin te zoeken. Hij is van Leende geboortig, 30 jaar oud, niet onbemiddeld en was molenaars-knecht bij den Heer **R. Keunen**, zijnde hij tot hiertoe de eenige, die als landverhuizer, de reis naar de nieuwe wereld, uit Bergeijk, heeft aangenomen. Van Laarhoven kwam na eenige jaren naar

zijne geboorteplaats terug, huwde er in 1865 en woont sindsdien als molenaar te Bergeijk.

1859

389/90

Ten half 9 [15 augustus] vertrokken mijnen reismakker (de heer P. van Best te Valkenswaard) met zijn rijtuig, dat hij zelf bestuurde, uit zijne woonplaats en kwamen ten 11 te Geldrop, juist toen daar de Hoogmis geëindigd was. Nadat wij er een paar herbergen bezocht hadden reden wij over den grindweg naar Mierlo en ontspanden het rijtuig in het kosthuis van mijnen neef M.N. Panken, secretaris dier Gemeente, met wien ik, na er gedineerd hebbende, den Heer **Keunen**, een neef mijner moeder, Burgemeester aldaar, bezocht.

Vervolgens begaven wij ons naar de prachtige parochiekerk. In het dorp wedergekeerd beklommen wij de trappen van het fraaje raadhuis waarin ik echter, sinds mijn bezoek van het voorleden jaar, behalve een uurwerk nog verschillende verbeteringen aangebragt vond. De secretaris en de Gemeenteontvanger van Mierlo reden met ons over den grindweg naar Helmond, die des avonds door ons een goed eind wegs uitgeleide gedaan zijnde, naar huis keerden.

1863

475/6

Daar wij op 18 Mei 1859, op uitdrukkelijk verlangen van Vader Flerackers en waartoe onze waardige Moeder ons zeer dikwijls aangezocht had, een contract op zegel geschreven, hadden aangegaan, om de bezittingen door Vader Panken (die tamelijk aanzienlijk en steeds door onzen Stiefvader mede gebruikt waren) die van onze Moeder (ook niet onbeduidend) en die door haar met haren tweeden man (want bij zijn huwelijk bezat hij er eigenlijk geene) verdiend waren, in vier gelijke deelen te verdeelen.[...] Ik voeg hierbij, dat het

contract, in overleg met Vader Fleerakkers, die hierover met bekwaame lieden geraad-pleegd had en ons –de 4 broeders-, na luide voorlezing door Vader Fleerakkers, de 4 kinderen, alsmede door den Weled. Heer Somers, pastoor en **R. Keunen**, Kerkmeester, beide laatste als getuige, geteekend.

1866

599/600

Van twee overleden personen behoort ik hier te gewagen als: van mijn' neef **Johannes Hendricus Keunen**, te Dommelen geboren en ten huize van zijnen Broeder Hendrikus te Eindhoven, Zondag namiddag 11 Februarij in den ouderdom van 65 1/3 jaren, de eeuwigheid binnen getreden. Gedurende de jongste omwenteling in ons Rijk was hij vele jaren bij ons te Bergeijk in den kost, waar hij opzigt over zijnen windkorenmolen hield en later tevens met mijnen Oom J.E. Willems en stiefvader, aannemer was der fouragie voor de paarden der aldaar en in den omtrek gekantonneerde cavallerie. Wegens zijn ouderlijk erfgoed zeer vermogend, heeft hij groote schatten nagelaten, daar hij met aannemingen op uitgebreider gebied, meest na zijn vertrek uit Bergeijk gedaan, aanzienlijke winsten mogt genieten. Zijne laatste levensjaren sleet hij echter nagenoeg werkeloos.

Tweedens Maria Bots, te Westerhoven geboren, eerst gehuwd met Hubertus Simons van Bergeijk daarna met J.B. Hiemann, een Duitscher. Ongeveer twee jaren achter elkander leed zij, doch steeds geduldig, waarin zij in den nacht van 11-12 Februarij den geest gaf.

617

Donderdag nam. 28 sten [juni] wandelde ik met mijn neef **E. Keunen**, Burgemeester te Dommelen naar Valkenswaard. Wij bezichtigden er al de vertrekken van de stationsgebouwen bij den spoorweg, die tot Boxtel en Hasselt zoo goed als

voltooid was. De opening van het spoor Eindhoven – Boxtel blijkt op 1 Julij bepaald.

631

Den 23 Augustus met den Heer **G. Keunen**, Burgemeester enz. te Dommelen spreekende, drukte ik hem mijn verlangen uit, om het oud archief dier gemeente in twee kisten op den zolder van het schoolhuis aanwezig gratis, na te zien, hetgeen hij graag bewilligde, zoodat reeds den volgenden dag door een smid de beide kisten opengebrokeu werden en ik een aanvang maakte met het doorsnuffelen van papieren en registers met het stof van verscheidene eeuwen bedekt.

1867

661

25 September zag ik in de school te Bergeijk de tafels nog in den zelfden staat, waaraan den vorigen dag 38 personen, waaronder acht geestelijken het huwelijksfeest gevierd hadden van den Heer van Schijndel en Mej. **Maria Keunen** toen plegtig in den echt getreden. Het gebouw was netjes versierd enz.

1872

882/3

Den 4 April overleed te Helmond mijne geachte Nicht, Mej. Veronica Petronella Bots, in den ouderdom van ruim 37 jaren. Maandag 8 April heeft hare uitvaart en begrafenis plaats gehad. Toevallig stierf deze algemeen betreurde jonge dochter, op dezelfde dag, dat haar Grootmoeder **Petronella Keunen**, echtgenoot van J.H. van Gerwen † 1845, dertig jaren vroeger te Bergeijk is overleden.

886/7

.....Veel plegtiger en luisterrijker was de uitvaart en begrafenis van den Eerw. Heer **Alphonsius Keunen** op Zaterdag 20 Julij op het Hof, waarbij ik mede tegenwoordig

was. Hij was Theologant in het seminarie te Haren, doch sinds vele maanden wegens tering bij zijne Ouders. Hij stierf des middags van de 17 dezer maand in den leeftijd van 22 jaren. De Lijkdienst begon ten 10 ure, opgedragen door zijn' Oom de zeer Eerw. Heer Deken Aarts, den Eerw. Pastoor van het Loo en den Eerw. Kapellaan der Parochie. Na de begrafenis bad eerstgenoemde in de kerk, met de familie, luide de gebeden van den Kruisweg voor. Bij het geopend graf (tegenover het koor gemaakt) zongen de Koristen een' toepasselijken kerkzang. Omstreeks honderd familieleden en verzochte burgers volgden het lijk. Eene talrijke menigte anderen uit de parochie hadden Mis en begrafenis bijgewoond. Fr. Aarts was Oom van **Alphons Keunen**.

1875

1014

Terwijl ik bij den WelEd. Heer Dr. Raupp Dinsdag avond 4 Mei, omstreeks 9 ure, met hem te zijnen huize zat te praten, werd de klok geluid. Buiten gekomen zagen wij brand in de rigting van den molen, waar wij ons en langzamerhand vele anderen heen spoedden. Wegens het late uur en den verren brand keerde ik met den Heer **R. Keunen** naar het dorp terug, op straat nog eene menigte personen ontmoetende, die zich door dit geval er zich bevonden. **Keunen** had in zijnen tuin zijnde, de vlam zien opkomen, waarom zijn zoon en de meid de brandklok getrokken hadden. De volgenden ochtend vernam ik, dat het huis met stal en aanhoorigheden, benevens den inboedel van Christiaan Box op de Weebosch verbrand zijn, die hierdoor een groot nadeel ondergaat, mits alleen het huis op slechts f 800 verzekerd is.

1878

1102

Den 17 [februari] bezocht ik te Bergeijk den Hoofdonderwijzer S.W. Aarts in het nieuwe schoolhuis te

Bergeijk, door hem met huisgezin den vorigen dag betrokken. Ook is toen het hulpkantoor der brievenpost; daarin geplaatst, hetwelk hij eveneens in het oude schoolhuis uitoefende. Den 20 is op het raadhuis aldaar in 't openbaar de oude school met nevenstaande onderwijzerswoning geveild, op welken koop ik mede driemaal bood. Er waren tamelijk veel aanwezigen. Zulks was ook het geval Donderdag [...] dier maand, toen de definitieve verkoop plaats vond. **Keunen** werd de eigenaar voor f 1757, waaronder de onkosten gerekend.

1879

1153

Terwijl ik mij Zaterdag 10 Mei te Bergeijk bevond hielden aldaar in de oude school de werkzaamheden op der **sigarenfabriek** van de **firma G. Keunen en Kanters**, in April des vorigen jaars begonnen. Ten half 5 ure des namiddags zag ik de arbeiders, ongeveer 20 in getal, gezamentlijk de fabriek verlaten en door de Straat zingend, ter herberg gaan.

1157

.....alvorens Valkenswaard te verlaten bezocht ik ook mijn' neef **E. Keunen** Burgemeester en Secretaris van Dommelen, reeds lang kwijnende. Hij stierf 19 Juli dezes jaars.

1160/1

Den 19 [juli] vernam ik het overlijden van mijnen vriend en neef, de deftige Burgemeester en Secretaris van Dommelen, sinds verscheidene jaren te Valkenswaard woonachtig. Den 12 December 1807 te Dommelen geboren en aldaar opgevoed genoot hij eenigen tijd theologisch onderwijs bij den bekwamen Pastoor Cools, † 1827, te Duizel, in welk dorp hij toen in den kost was. Van mijne jeugdige jaren kwam ik gedurig met hem in aanraking, doch vooral later als lid der landbouwfafdeeling te Valkenswaard; van Burgemeester F. Smulders kan ik dit ook melden. Deze twee Burgemeesters,

kort na elkander als zoodanig benoemd en overleden waren mede vrienden en ook langen tijd bestuursleden der gezegde maatschappij.

Zonder het bestaan van eenig bezwaar had de **Heer Keunen** zijne begrafenis in zijne geboorteplaats verlangd en is nu 21 Juli op 't oude kerkhof te Valkenswaard plechtig ter aarde besteld. Indien het niet te veel kostte verzocht hij den koop van een gemetseld graf en zerk, voortdurend te verkrijgen. Hiervan is door den executeur, de Heer Secretaris H. Bijnen en de weduwe van den overledene afgezien. Het gemeentebestuur eischte namelijk alléén voor het afstaan van den grond, per meter f. 50 in 50 jaren en voor de daarop volgende 10 jaren weder f. 25, zoodat zulks in 60 jaren reeds f. 150 zou bedragen, daar twee meters ruimte noodig berekend werd. De kostbare kist is, om deze rede, niet met lood bekleed, zooals hij anders begeerd had.

Toen ik den 18 Augustus zijne weduwe bezocht verhaalde zij de ziekte en vele beschikkingen van haren dierbaren echtgenoot, die onder de beschaafdste en welgestelde lieden in den omtrek kan geteld worden.

1880

1203

Des namiddags [17 april] bezocht ik Leende, betrachtte er de kerk met het kerkhof, waarop het vorige jaar een kostbaar monument met grafzerk geplaatst is, door de kinderen Paulis Kemps en **Rumuolda Keunen** (nicht mijner moeder) de laatste in 1879 overleden.

1883

1364

De Heer **Hendrik Keunen** (neef mijner Moeder) en zijne echtgenoot te Eindhoven vierden den 28 dezer (April), plechtig hun 55jarig huwelijk. Zij worden in de nieuwsbladen

om hunne eenvoud en andere deugden zeer geprezen. Ik zag Neef 8 October op de Uitvaart van Mej. V. Smits te Gennip.

1407-10

Mijn dierbare en zeer geachte achternicht Mej. Rumuolda Smits overleed 4 October te Gennip, gemeente Gestel en Blaarthem. Zij was 7 Juli 1801 te Mierlo geboren, van waar hare Ouders zich het volgend jaar te Gennip vestigden. Nicht is, evenals haar waarde broeder en zuster ongehuwd overleden en laat een buitengewoon vermogen na. Voorbeeldig was immer haar mildheid tot den arme en behoeftige in de gansche streek, niemand werd afgewezen. Geen wonder, dat alle spreuken op haar bidprentje, zulks aanduiden. Zij had eene middelbare gestalte, liefvallige spraakzaamheid en een goed geheugen, hetwelk zij tot het laatste haars levens behield. Door ouderdom zeer verzwakt en vermagerd werd zij, twee dagen voor haren dood, welke zij zeide reeds lang verwacht te hebben, van de Sacramenten der stervenden voorzien. Wanneer ik te voet naar Eindhoven of verder reisde bezocht ik haar dikwijls. Hiermede scheen zij in haar' schik, wij hadden dan gemeenlijk drukke gesprekken. Bij 't heengaan zei zij gewoonlijk, dat ik meermalen zoude aankomen. Ik deed zulks zeer gaarne, hoewel ik van haar welmeenend aanbod, er iets te nuttigen, schaars gebruik heb gemaakt.

Daar zij geen nadere bloedverwanten dan neven en nichten nalaat, waarvan er een ongemeen groot aantal bestaan, zijn deze niet officiëel ter begrafenis en uitvaart genoodigd. Deze had maandag 8 plaats. Het kaarslicht en vooral de doodskist waren kostelijk. Onze neven **H. en R. Keunen** uit Eindhoven en Bergeik gingen de eerste achter de zeer prachtigen lijkwagen, daarop volgende de Eerw. Heren Smits en Kemps, pastoors te Bakel en Oostelbeers; de Eerw. Heer Bots, pastoor te Tilburg, was verhinderd de begrafenis bij te komen wonen. Uit Bergeik waren daarbij behalve **R. Keunen** tegenwoordig, ook diens vrouw en Mej. M. Bots. Met de laatstgenoemde

stond de Overledene in meer bijzondere vriendschap. Toen ik mij 's avonds voor de uitvaart ten haren huize bevond, maakte ik het plan ze ook te gaan bijwonen, wat ik gedaan heb.

1420

Te Eindhoven brandde op Oudejaarsavond een deel af der lucifers-fabriek van **Mennen en Keunen**. Deze fabriek betaalt wekelijks aan arbeidloon p.m. f. 3.000.

1884

1421

Te Hasselt in het convent der Grauwzusters stierf 21 dezer maand (Januari) Maria Petronella Theresia Willems uit Dommelen, den 30 September 1858 te Casteren geboren. Zij sprak hare plechtige gelofte uit den 9 Januari 1884, in bijwezen van een groot getal harer zich derwaarts begeven hebbende familieleden. Op dien dag gevoelde zij zich ongesteld, zoodat ze des namiddags 3 ure te bed ging en 12 dagen daarna aan eene brandende typheuse koorts overleed. Deze had zij zich in het bijstaan van zieken op den hals gehaald en steeds verlangd, haar leven aan eene dergelijke kwaal op te offeren. Hare oversten en medereligiousen prijzen hare bereidwilligheid en schier buitengemeenen ijver en boden hare Ouders de teruggaaf der verstrekte gelden aan, hetwelk zij niet hebben verkozen. Trees – Zuster Beatrix – was een kleindochter van **P. Keunen** die een volle Neef mijner Moeder is.

1428/9

Overleden : **Peter Keunen** kerkmeester te Valkenswaard † 9 April in den ouderdom van 82 jaren. Hij was te Dommelen geboren en Neef mijner Moeder. De plechtige uitvaart werd te Valkenswaard gehouden. Hij stierf Woensdag vóór Paschen, ook zijne vrouw in 1874.

1432

Bij de erven F. Bots te Bergeik op 't Hof is 12 Mei met handel of verkoop van kruidenierswaren, manufacturen enz. opgehouden en den schoone winkelstand geruimd. Toen dit huis in 1802 een ouder had vervangen begon daarin de heer J. van Gerwen uit Dommelen met mejuffrouw **Petr. Keunen** gehuwd, een winkelaffaire, welke vele jaren de meest beklante en drukste, niet alleen te Bergeik maar ook der omliggende dorpen was. Door hunne dochter en later door klein-kinderen voortgezet is in dit huis achterëenvolgend 82 jaren eene zeer soliede winkelneering uitgeoefend. Thans wordt dit burgerhuis nog meer tot eene heerenwoning verbouwd en verfraaid.

1445/6

De nieuw benoemde Burgemeester te Eersel, de Heer L. Schellens, is als zoodanig den 26 Juni op eene buitengewoon plechtige wijze geïnstalleerd. Schier alle ingezetenen dier gemeente en velen uit eene andere waren er tegenwoordig. Met eenig gezelschap 's middags derwaarts gegaan, zat ik naast den heer **R. Keunen** met vele anderen in het gras op den overtollig gehoogden kunstweg, op het gehucht "de Hees" aan de grens der gemeente, de komst van den nieuwen burgervader te verbeiden.

1886

1520-22

Op verzoek van den Heer **R. Keunen** deed ik met hem 4 Mei, bij schoon weder, eene groote wandeling naar weteringen en de in 1851 gestichte Kolonie in de Heuvelsche heide onder Lommel. Aan dezen tocht besteedden we 7½ uren, namelijk namelijk tusschen 1 en 9 ure, hebbende 9 uren gaans afgelegd en veel genoeg gesmaakt. We gingen langs 't Loo naar de Aa, waar we aan de grens van Lommel de eerste rust namen; voorts door de uitgebreide wetering van den Heer David de Geest naar de Kolonie, welke we in hare gansche lengte benevens kerk, kerkhof enz. beschouwden. In deze nabijheid

verblijft een Franschman in eene herberg, die opzichter is tot daarstelling van ruime gebouwen enz. waarin eene kunstmatige broeijing van eijeren van hennen, eenden, ganzen en kalkoenen wordt daargesteld, welke jonge vogels eer dan vet gemest worden; zoomede varkens van den afval. Tot de oprichting dezer vreemdsoortige stichting heeft eene Belgische Maatschappij van den Heer Hoffman te Brussel 42 hectaren heidegrond gekocht, liggende ten noorden den Rijksweg onder Lommel, nabij de grens van Bergeik. Wij beschouwden dit terrein, waar reeds veel kalk is gebluscht. De gebouwen werden gedeeltelijk daargesteld, doch zijn het volgend jaar afgebroken en het plan verijdeld.

1537

Woensdag 7 Juli stapte ik vroeg naar Dommelen, waar de plechtige uitvaart en begrafenis plaats had van **Willems-Keunen**. Ik toefde lang te Valkenswaard en nam er een retourkaart voor 't spoor Eindhoven.

1552/3

Zondag 29 Augustus had Mej. Seraphina M.J. van Heijst, geboren te Waalwijk, echtgenoot van den Heer P.J. Aarts, Burgemeester te Bergeik, zich reeds vroegtijdig ter kerkmis begeven. Te huis ontbeet zij als gewoonlijk, waarna zij wel te pas op hare bovenkamer klom. Hier viel zij in de armen harer dochter en was binnen enkele minuten een lijk. Aanstonds werd ook van dit geval kennis gegeven aan Burgemeester's zwager, de **Heer Keunen** op 't Hof, in wiens huis ik mij toevallig bevond en onder de hoogmis, op hun verzoek verbleef.

Dinsdag 31 Augustus heb ik de plechtige uitvaart en begrafenis bijgewoond. De Burgemeester had alle gezinnen der gemeente laten verzoeken: er was dan ook veel volk.

Op den dag der uitvaart is het weder ongemeen heet geweest. Te Peer, sloeg bij zeer hevig onweder de bliksem door den toren in de kerk, tijdens de mis.

1572

Den 16 December ging ik met den **heer Keunen** 's middags naar zijne bosschen en voorts naar de Weebosch. In het wederkeeren toonde ik hem de standplaats der gewezen heikerk en der pastorie onder Luiksgestel, waar hij nimmer was geweest. Zijne vrouw, toen eenigzins ongesteld, is Zondag avond daarna van de laatste sacramenten bediend. Zij herstelde na eenige weken.

1887

1592

Met den Heer **R. Keunen** naar Riethoven den volgenden middag [18 april] wandelende, beschouwden we daar de parochiekerk, welke in de laatste jaren, door een fraai altaar, nieuwe kruisweg-statiën en beelden voorzien werd.

1635/6

Den 16 [november] overleed te Gemert onverwacht Mej. **Maria Josephina Keunen** dochter van den Heer **R. Keunen** te Bergeik bij wien zij steeds inwoonde en tot troost en vriendschap harer ouders verstrekte. Zondag middag 13 vertrok zij en hare met den Heer van Schijndel te Gemert gehuwde zuster, ten einde aldaar van een docter, waarvan thans Bergeik verstoken is, genezing voor hare verzwakking en hartkwaal te mogen bekomen. De bij alle, aanzienlijke en geringe, om hare voortreffelijke deugden, zoo beminde Josephina bereikte de leeftijd van 35 jaren en 3 maanden. Hare begrafenis en uitvaart geschiedde te Gemert 19 dezer.

1888

1689

In gezelschap van **R. Keunen** en eenige andere burgers ging ik 's voormiddags 25 Mei naar 't Loo, om den burgemeester J. Aarts op zijn' jaardag te feliciteren.

1700

Den 5 Julij beschouwde ik met **R. Keunen** de gewezen woning van Mevrouw Raupp te Bergeik, die in gereedheid gebracht wordt als woning voor docter Bakker, gehuurd van den eigenaar P. Jansen te 's Bosch.

1889

1752

De brave en minzame meesterknecht (C. Holten, broeder der vrouw van C. Kantelberg te Bergeik) der brouwerij van den **heer Keunen** te Stratum, viel er 23 [januari] in een' brouwketel met kokend water en stierf aan die gevolgen den 24. Hij is plechtig en met groote deelneming 28 begraven en de uitvaart gehouden.

1773

Te Helmond overleed 13 [april] mijn vriend de heer Willem van den Dungen te Bergeik 9 Maart 1810 geboren in 't huis door zijn' Vader, ter vervanging van een en ander, nabij de kerk in 't begin dezer eeuw gebouwd en van dien tijd tot het in 1845 door den heer **R. Keunen** werd gekocht *Het Hof van Holland* – zijnde herberg en logement – genoemd.

1778

9 Mei wandelde ik met den **heer Keunen** naar zijne, aan den weg naar Neerpelt gelegen, schoone wetering. Ik bemerkte dat eene strook ruigte onder den nog geen meter hooge mast langs dien weg, een paar minuten gaans was uitgebrand. Dit geschiedde dienzelfden middag 12 ure, naar ons J. Geenen bij de wetering zeide.

1891

1939-45

Dood, uitvaart enz. van **R. Keunen**.

Te Bergeijk overleed tot mijne innige smart 7 Mei mijne geliefde neef, langdurig vriend en buur de geachte Heer **Jan Rombout Keunen**, te Dommelen 18 Mei 1811, waar ook

zijne tante, mijne grootmoeder **Gertrudis Keunen** het eerste levenslicht aanschouwde, geboren.

Sinds zijn huwelijk in 1844 met Mejuffrouw Bernardine Aarts van 't Loo toefde hij dáár, doch nam nog eenige jaren tevens het opzicht van 't druk molenbedrijf te Dommelen waar. Toen hij in 1845 de burgerwoning, *Het Hof van Holland* genaamd, naast de kerk op 't Hof gelegen, had aangekocht, bewoonde hij die en werd daarin vele jaren, met gunstig gevolg, winkelnering, meest door zijne vrouw uitgeoefend. Nadat hiervan werd afgezien is de woning in een heerenhuis verfraaid.

Bij 't huwelijk en meerder verblijf van **Keunen** te Bergeijk, reeds lang met elkander bekend, gingen wij van dien tijd zeer veel met elkander om en deden gedurig wandelingen en reisjes met elkander. Onder de burgerij dezer streek stond, behalve ik, **Keunen** voor den vlugsten looper bekend. Gedurende de vijf laatste jaren, die ik bestendig te Bergeijk woon, bezocht ik, (zonder bijzondere omstandigheden) dagelijks zijne woning en las ik luide, tot zijn groot genoegen, het nieuwsblad "*de Tijd*" voor.

Keunen bezat bij eene fraaie, middelbare gestalte, een goede gezondheid en een rechtschapen innemend karakter. Sinds eenige jaren overviel hem nu en dan eene soort beroerte en werd hij van lieverlede benauwd en sufferig. Zoo lang zijn gestel het toeliet, bleef hij ijverig.

Van 1848 was hij kerkmeester (dus 42¼ jaar). Hij overleed op Hemelvaartsdag in mijne tegenwoordigheid ¼ vóór 10 ure 's voormiddags, nadat hem Zondags te voren de sacramenten der stervenden waren toegediend. Tusschen half twaalf en 12 ure werden, langer dan gewoonlijk, om den dood bekend te maken, de klokken geluid en later aan de huizen der buurt aangezegd.

Maandag 11 heeft de begrafenis en uitvaart van **Keunen** op eene zóó prachtige wijze plaats gehad, dat ze in deze gemeente

nimmer overtroffen zal geweest zijn. Wegens de onmiddellijke nabijheid van 't sterfhuis en om den langen stoet de voldoende ruimte te verschaffen trok deze rond het plein kerkwaarts.

De lijkstoet werd door de beide oude gilden geopend, waarop twee handboogschutterijën (*Menapiërs* en *Batavieren*) volgden, voorts de leden der sociëteit *de Eendracht* (van deze drie laatste verëenigingen was de overledene honoraire of gewoon lid) en eindelijk de fanfare "*Echo der Kempen*", welke bij eene dergelijke gelegenheid de eerste maal optrad en eene gepaste treurmarsch uitvoerde. Achter het lijk gingen de familieleden, bureu en eenige vrienden van den overledene. De kerk, daags te voren sierlijk in rouw gehuld, bevatte eene talrijke volks-menigte. Ten 10 ure ving de plechtige Mis aan, door den eerwaarde pastoor opgedragen en bijgestaan door den kapellaan en dien van 't Loo. Het 100 pond zwaar kaarslicht stond aan de baar, de altaren, op de communiebank en tusschen deze en het altaar in het priesterkoor.

Achter de baar zaten de beide zonen des overledenen, zijn schoonzoon, zwager en neef de eerwaarde pastoor Kemps, pastoor te Oostelbeers. Nadat het lijk op 't kerkhof nabij, 't Priesterkoor in 't graf was nedergelaten en de gewone gebeden en gezangen verricht waren, liet de fanfare hare treurtoon hooren, zoo ook na de terugkomst der begrafenis vóór de kerk. De oudste zoon des overledene dankte de opgekomenen voor de eer aan hunnen geliefden vader bewezen.

Tot later spijt hield ik geene lijkrede waarvan het denkbeeld een ogenblik was opgekomen. Op mijn verzoek en dat van een paar familieleden bad in de kerk den eerwaarde pastoor Kemps luide den kruisweg.

Door en namens de **weduwe Keunen**, wegens haren man bewezen diensten aan tafel genoodigd, heb ik daarvan gebruik gemaakt en in het sterfhuis verbleven tot 4 ure, toen de meeste familieleden vertrokken waren. Al de kinderen van den

overledene, benevens den schoonzoon dankten mij ieder afzonderlijk, voor de innige gehechtheid en trouw, die ik hunnen vader tot het laatste betoonde. Nimmer werd de vrede tusschen hem en mij door den minsten zweem van onëenigheid gestoord. Hij zal dus steeds bij mij in gezegende herinnering voortleven.

1892

2036

Maandag namiddag 18 Juli deed ik, in gezelschap van G. Smets, tusschen 1 en 9 ure den volgende uitstap. De eerste rust namen wij bij **de wetering van Mejuffrouw weduwe Keunen** ten herberge van Jan Geenen.

1894

2186

18 Mei bezocht ik in gezelschap van **J. Keunen** te Gemert wonende, des voormiddags tusschen 8 en 12 ure de wetering zijner moeder onder Bergeijk.

1896

2316/7

Wij toefden [24 juni] lang te Gemert en bezocht ik de kerk met het kerkhof en in gezelschap van den heer **J. Keunen** de woning, meubelen en tuin zijner zuster Mevrouw weduwe Willem van Schijndel, alles van uitstekende pracht en rijkdom. De bezitster was wegens eene reis in Oostenrijk afwezig. Zij heeft het huis met tuin enz. verkocht om 1 Augustus e.k. te aanvaarden.

Door den heer **J. Keunen** vergezeld wandelden wij naar eene herberg $\frac{1}{2}$ uur buiten het dorp, waar de "*Drie ossen*" uithangen en ook eene tramhalt is. Aldaar stapten wij in den tram en verlieten hem op de Markt te Helmond.

1898

2399

Te Eindhoven overleed 20 Januari de Weledele Heer J.J. de Vlam, te Rijsbergen 28 Maart 1828 geboren, Hoofd der openbare school te Eindhoven, Directeur der normaalschool en van 15 December 1896 Arrondissements Schoolopziener. Hij was gehuwd met eene **dochter van neef H. Keunen** en schatte mijn Peet-Neef wegens zijne grondige letterkunde en leeraar der normaalschool zeer hoog.

2242

Op den leeftijd van slechts ruim 40 jaren overleed 12 October te Eindhoven de zeer waardige en verdienstelijke Edelgeboren heer Jos. Th. M. Smits van Ooijen, Burgemeester van Eindhoven en lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal enz. Juist drie weken, dat zijne plechtige begrafenis en uitvaart Zaterdag 15 plaats had was het lijk van zijnen onsterfelijken Vader ten grave gebracht. De familie Smits Van Ooijen is wegens mijne grootmoeder **Gertrudis Keunen** nog aan de mijne verwant.

1900

2517

Woensdag 14 Februari (namiddag 4 ure) overleed te Bergeik Mejuffrouw Bernardina Aarts op 't Loo 18 Februari 1816 geboren en met mijn' neef **R. Keunen** te Dommelen gehuwd. Eerst Maandag 19 dezer is zij met groote plechtigheid begraven en in hetzelfde graf bij haren echtgenoot bijgezet. De leden der beide oude gilden en die der handboogschutterijen op 't Hof waren ook genoodigd. Onder de Mis (met drie Priesters der beide parochiën) brandde waslicht ter zwaarte van 100 halve kilo. Aan het geopend graf heb ik (daartoe verzocht) eene korte lijkrede uitgesproken en een luttel gewijde aarde van het beroemd kerkhof te Pisa in Italië, in 1886 door mij medegebracht, gestort. Tal van jaren

leefde ik met het genoemde echtpaar in voortdurende vriendschap.

Compendium 1423/4

23 en 24 September was ik te Bergeik lang tegenwoordig in gezelschap van den edelachtbaren heer Godefridus Raupp, burgemeester te Roermond. Wij bespraken vele bijzonderheden en bezochten o.a. de kerk van het Hof met het kerkhof, waarop men bezig was een fraai, kolossaal monument te plaatsen, voor wijlen mijn neef **Romuldus Keunen**, zijne **echtgenoot** **Bernardina Aarts** en hun **zoon Alfons** te plaatsen, rustende deze drie naast elkander.

**Uit: P.N. Panken, Geschiedenis van Bergeijk
(manuscript)**

Hoofdstuk XXXII

Weteringen of vloeiveiden. Het Waterschap te Bergeijk niet ingevoerd.

Toen in 1844 en 45 het Kempensch Kanaal op Belgisch grondgebied, langs de Nederlandsche grens gegraven was, zijn weldra bevoeiingen onder Neerpelt en omstreeks 1860 onder Lommel en Bergeijk aangelegd. Het water wordt, met toestemming der Belgische regeering uit die Kempensche vaart getrokken. Er zijn uitstekende uitkomsten verkregen. Het beschikbare water is Maaswater, omdat het uit het Kempensch Kanaal komt. Door het irrigatie-water uit de weteringen der aangrenzende gemeenten Neerpelt en Lommel werden reeds verscheidene jaren lang tal van plaatsen, waaronder beste weilanden onder Bergeijk gelegen overstroomd, waarom in 1852 met groote kosten en opofferingen der gemeentenaren eene afvoersloot gegraven is.¹

Daar deze sloot in den grooten vijver toen aan A. Flerackers behorende uitwaterde, werd eene aanzienlijke oppervlakte daarvan tot eene merkelijke hoogte met zand bedekt en bedorven. Op zijn verzoek bracht de gemeente daaraan eenige verbetering, waarvan de kosten evenwel later vrijwillig door den goedgehartigen eigenaar van den wijer werden vergoed.

¹ *La navigation sur la Meuse et le Canal de Maestricht à Bois-le-Duc. 1858. 8°. p. 16.*

Deze afvoersloot werd, van dáár in 1857 tot 170 meters verlengd, waardoor zij eene lengte van 4657 M. bekam, dat is van 't gehucht de Aa, tot de **wetering van Mej. Keunen**.

Sedert dien tijd hadden in deze gemeente geene beduidende overstromingen door de Belgische vloeiveiden meer plaats. In April 1867 waren eene menigte weilanden ten zuiden der gemeente veertien dagen met waterwater bedekt.

In 1848 besloot het gemeentebestuur van Bergeik, om in de heide ter rechterzijde van den weg naar de barrier of Neerpelt eene wetering of vloeiveide ter grootte van 4 hectaren 12 aren aan te leggen. Kort hierna heeft de gemeente ze tot 6 H. uitgebreid. Zij is in 1855 publiek verkocht en kwam in eigendom aan weduwe G. Aarts en hierna deze haar schoonzoon **Jan Rombout Keunen**, in Mei 1891 overleden.

De heer Mol te Gilze zegt in de *Uitkomsten van den Landbouw in Nederland* Dl. III, 1890, Gemeente Reusel: Van deze eerste exploitatie door Bergeik dat zij niet de gewenschte resultaten gaf, omdat men wat den aanleg betrof, niet genoegzaam op de hoogte was en niet genoeg de grassoorten kende, die voor het gelukken van een sproeiveld noodzakelijk zijn. Voor geringen prijs werd deze wetering verkocht en ging zij over in particuliere handen; de opbrengst is sedert aanmerkelijk verbeterd en de tegenwoordige eigenaar behaalt niet te versmaden winsten.

De **weduwe Keunen** berekent deze aan f 500 's jaars. Bovendien verkocht zij in 1895 de omstaande canadaboomen voor p.m. 800 gulden.

Aan de overzijde van dien weg bouwde hij daarbij een huis, sinds door een' pachter tevens arbeider op zijne wetering, bewoond. Als bouwland en bosch zijn de aan dit huis ten gebruike diens pachters langzamerhand eenige hectaren ontgonnen. Van de vloeiveide staat almede een perceel te zijnen dienst. In dat huis houdt hij tevens herberg: aan deze

werd de naam "*Heiproef*" gegeven. Deze irrigatie wordt gevoed uit eenen ontlastingsloop der Belgische weteringen, toebehoorende aan de heeren Van de[r] Put[te], Kerkhof, enz. De aanleg is zeer goed, de opbrengst minstens 400 kilogrammen per hectare. De ontlastingsloot stort zich in de Beekloop.

22 Aug[ustus] 1874 brandde het gezegde huis geheel uit en dompelde den toenmaligen pachter Arn. Monten in nog meer gehoefligen toestand; dewijl zijne meeste meubelen, graan, enz. eene prooi der vlammen werden en niets verzekerd was. Het huis daarentegen was bij de 's Bossche Maatschappij aan f 800 voor brandschade gewaarborgd. Deze in 1848 aangelegde vloeiweide is eene der oudste in ons land.²

Van de tot hiertoe in deze oorden aangelegde weteringen is de uitgestrekteste die van den heer Van der Putte, burgemeester te Antwerpen, bedragende aan elkander 73 hectaren, waarvan ongeveer 1/10 onder Bergeik en 9/10 onder Lommel gelegen zijn.

Wegens de klachten, die het overtollige water deed ontstaan is in 1874 een waterschap op de Dommel en hare zijriviertjes, en mitsdien ook op de Keerschop, tot stand gekomen. Het voordeel of nut weegt in deze streek in verre na niet op tegen de betrekkelijk zware belasting, die aangelanden moeten opbrengen.

² Zie *Verslag der Staatscommissie tot het instellen van een onderzoek omtrent bevoeiingen*. 's Hage 1897.

De gemeente Luiksgestel, waar de Keerschop slechts een onbeduidend beekje is, dat hoegenaamd geen nadeel berokkent, werd onder gezegd waterschap opgenomen. Bergeik is hiervan gelukkig verschoond gebleven, omdat het met groote kosten den genoemde afvoersloot heeft gegraven. Dit waterschap neemt zijnen aanvang aan den watergraanmolen te Westerhoven, weshalve ongeveer de helft der aangelanden dier gemeente aan de Keerschop gelegen, namelijk van de grens van dat dorp tot aan dien molen, in het waterschap niet behoeven te betalen.

De jaarlijksche Verslagen der Provinciale Staten van Noord Brabant maken gedurig melding van de bewateringen in België. Over het waterschap der Dommel is in de zitting dier Staten o.a. 13 Juli 1893 druk gediscussieerd. Het lid jhr. J. de la Court was in 1874 rapporteur van de commissie voor de oprichting van het waterschap en getuigde: "*Hadden wij toen geweten, dat alles zoo verkeerd zou geloopen zijn, dan was nooit een waterschap opgericht.*" Deze woorden bevestigen het door mij gezegde.

Omdat de uitkomsten tegenwoordig gunstig zijn, wordt met de uitbreiding van vloeiveiden voortgegaan. In Mei 1898 bezit er de gemeente reeds 18 hectaren. Men zie ook het artikel "Groeswijër".

Eene oppervlakte van 40 hectaren heide, door de gemeente in 1844 publiek verkocht, heeft ze in 1898 weder aangekocht en besloten daarop eene vloeiveide aan te leggen. De gemeente nam toen het besluit eene leening van f 2000 aan te gaan tot dekking der kosten van aanleg dezer wetering. Elk jaar, te beginnen in 1899, zal minstens 100 gl. afgelost worden. De gemeente is jaarlijks voortgegaan met het aanleggen van vloeiveiden.

De heer A.A. Nengerman te Wageningen bezocht in 1893 de vloeiveiden in de Kempen. Men vindt hiervan een verslag in 't Tijdschrift "Nederlandsche Heide-Maatschappij", 6e Jaarg.

1894. Hij zegt daarin, dat de grootte der vloeiveide door de gemeente Bergeik aangelegd in 1893 al 8 hectaren bedroeg en met aanleggen voortgegaan wordt.

De vloeiveide van de **weduwe Keunen** (hiervoren gemeld) noemt hij zeer vervallen; toch bracht ze dat jaar nog f 550 op. Voegt men hierbij nog de waarde van het gras, dat niet verkocht wordt, maar ten gerieve van de eigenares of van den huisbewoner strekt, dan kan men de opbrengst wel op f 600 rekenen. Uit notities van vele jaren ziet men dat de grasopbrengst ongeveer deze som heeft geëvenaard. Na aftrek van alle onkosten geeft deze wetering een voordeel van eenige honderden guldens 's jaars.

Op denzelfden dag had Nengerman de vloeiveiden der familie Davids bezocht, waarvan p.m. 195 hectaren op Belgisch en 6 h. op Nederlandsch grondgebied liggen. Deze vloeiveiden zijn terzijde geheel met populieren beplant. Men vindt op de hectare p.m. 120 boomen. Gedeeltelijk werden deze boomen verkocht; de opbrengst per hectare na 37 à 38 jarigen ouderdom was c.a. f 1200 per jaar, en per hectare dus plus minus f 30.

Behalve de wateringten die de gemeente in den Groeswijer reeds bezit is thans (1899) een aanvang gemaakt met aanleg van vloeiveiden in de gemeenteheide, 1/4 uur achter de Maai gelegen.

P.N. Panken

Geschiedenis van Dommelen

(manuscript)

De Familie Keunen

wordt vermeld in de hoofdstukken 3, 4, 13, 14 en 15 :

Onder: Hoofdstuk III - Watergraanmolens

Ten jare 1789 komt **Jan Keunen** als eigenaar en gebruiker van den molen voor. Hij was de eerste maal gehuwd met Johanna Deijne, geboortig en woonachtig te Bergeik, en ten tweeden male met Romboudina Smits, geboren te Valkenswaard en wonende te Dommelen.

Zij huwden 21 Augustus 1751³. Tegen den molen staat op het grondgebied van Valkenswaard een water- olie- en volmolen, zóó gebouwd dat hij met den korenmolen slechts één molen schijnt uit te maken. Er zijn in den loop der eeuwen meermalen aan dezen molen belangrijke veranderingen en verbeteringen aangebracht.

Het zoogenaamde molenhuis stond van ouds nabij den molen, en is op dezelfde plaats in 183.. door een nieuw met hoge kap vervangen. Bij den aanleg van den kunstweg in 1871 is een vest of breede gracht vóór dit huis vervallen, of tot een gewonen sloot versmald. Thans is de weduwe Willems-Keunen eigenares van den molen, met de huizing en gronden.

In 1791 wordt de pan, waarmede de molenaar de granen schept, afgeschaft en vast maalgeld in de plaats gesteld. Ten jare 1797 werd door den eigenaar van de graanmolen **J. Keunen**, hieraan een oliemolen verbonden. Hij had in dat jaar zich tot de Representanten gewend, om dezen te mogen oprichten. Het hooger landsbestuur bewilligde 6 Juli mits tegen een jaarlijkschen cijns van vier gulden aan het Kantoor der Domeinen in Den Bosch.

³Trouwboek. J. Keunen was de oom mijner moeder.

Molen, woonhuis enz. hebben door het maken des kunstwegs met twee betere bruggen een druk verkeer en andere daaruit gevolgde omstandigheden aanzienlijk gewonnen. Een breede gracht of vest, tot hiertoe vóór een woning bestaande, is toen gedempt. Langs de Dommel nabij den molen, doch op grondgebied van Valkenswaard, bestaat eene vloeiveide, die aan Mej. de **weduwe L. Willems, geboren Keunen**, toebehoort.

IV. Voormalige Bestuurs- of regeeringsleden der Gemeente.

President-Schepenen

1792**Johannes Keunen**

Secretarissen

1842 **Evert Keunen**, tevens burgemeester. Hij was r.k. secretaris, de eerste in bijkans twee eeuwen.

XIII. De Patroon der kerk. Nieuwe kerk en toren. Uurwerk.

Pastoor Raupp beoogde steeds een zuinig kerkbeheer en den opbouw eener nieuwe kerk met toren; hetwelk echter eerst onder zijnen opvolger is tot stand gekomen. Langs de openbare straat naar Valkenswaard en de grens dier gemeente aan den oever van de Dommel werd in 1882 eene uitgestrekte onbehuisde oppervlakte akkergrond, het eigendom der kerkelijke gemeente, om dáár kerk, toren, pastorie en kerkhof te stichten. Gezegde grond vormde een schiereiland door de Dommel en een breeden stroomenden afvoersloot, doch wegens het graven eener gracht aan de zuidzijde is nu het

terrein ter grootte van ... hectaren, waarin kerk, toren en pastorie, tuin enz. gelegen zijn een eiland.

Een klein deel van den grond, behoorende aan de welEerwaarde Heer J.B. Bots-Van Gerwen, is aan de kerk vereerd en de overige oppervlakte werd van den heer **Willems-Keunen** voor zeer matigen prijs verkregen.

XIV. Lotgevallen of belangrijke gebeurtenissen

1800

Men leest in de Notulen een zeer uitvoerig preces-verbaal van een belangrijken diefstal, gepaard met verregaande mishandeling. In den nacht van 11-12 November drongen 13 of 14 personen, de deur met geweld ingeslagen hebbende, bij **Jan Keunen** in huis (zijnde het onmiddellijk bij den molen gelegen molenhuis). Zij behaalden hem en zijne huisvrouw van het bed, sleepten hen naar de kamers, en deden hen onder zware bedreigingen het geld wijzen, bonden hen stevig en lieten ze in dien toestand liggen.

Die bende nam mede: twee zakken zilvergeld, eene goudbeurs, een zilveren servies, een zak Hollandsche en Zeeuwsche Rijksdaalders enz. enz.

Grootendeels hadden de dieven zich het gelaat zwart gemaakt; zij zeiden, dat zij met 300 man zouden terugkomen. De huisvrouw van **J. Keunen**⁴ is ten gevolge van mishandelingen en van den schrik overleden. Deze brutale diefstal was sedert gedurig in den mond des volks.

De dieven maakten eene bende uit die meerendeels in het anders vreedzame, op anderhalf uur van Dommelen gelegen

⁴Hij was Oom mijner moeder.

dorpje S[teensel] woonden en verscheidene jaren in deze landstreek door veelvuldige dieverijen schrik en angst verspreidden. Een zekere landbouwer en wildjager, Joost de Rooij genaamd, was de aanvoerder, het hoofd. Zijn gewezen woonhuis te S[teensel] bestaat nog. Eindelijk zijn de meeste personen, de een na de ander, in 1804 gevat, en velen hunner in 1805 te 's Hertogenbosch aan de galg gehangen.

XV. Voornaam ingezetenen. Stichters van beurzen.

Zondag 18 Juli 1897 ontving **A.B. Willems-Keunen** te Mill-Hill in Engeland de H. Priesterwijding. Hij verrichtte Woensdag e.k. de plechtige Mis in de kerk te Dommelen. Van hier vertrok hij 9 September van dit jaar naar genoemd gesticht, om zich eenige dagen later naar zijne statie op Noordelijk Borneo, als missionaris, te begeven.